

Mokymosi visą gyvenimą programa

abclean

SAUGESNIO DARBO GIDAS

Pristatome ABClean nuotolinio mokymo kursus!

Nepaisant visoje Europos Sąjungoje (ES) galiojančio asbesto gamybos draudimo, šios medžiagos vis dar galima aptikti visoje Europoje, ypač pastatuose ir infrastruktūros objektuose, kur asbestas kelia pavojų žmonių sveikatai. Siekiant spręsti darbuotojams, kurie atsitiktinai susiduria su asbestu, ypač dalyvaujantiems atnaujinimo, priežiūros ir griovimo darbuose, kylančios specifinės rizikos problemą, buvo parengtas ir įgyvendintas Leonardo da Vinci programos lėšomis finansuojamas projektas "ABCClean – išvalykime ES nuo asbesto".

Šio projekto rezultatas – nuotolinio mokymo apie asbestą kursas internetu, skirtas atsakingiems žmonių darbuotojams, kurie gali susidurti su asbestu atlikdami darbus. Šis vadovas skirta padėti Jums laikytis ABClean kursų metu išmoktų žinių. Siūlome Jums pasidalinti šio dokumentu turiniu su Jūsų įmonės bendradarbiais, nes kartu mes galime pagerinti supratimą apie asbesto keliamą pavojų sveikatai, darbo saugai ir aplinkai.

Kartu su šiuo vadovu, Jūs rasite ir laminuotą plakatą skirtą pakabinti Jūsų darbovietėje, bei USB kortelę, kurioje elektronine forma įrašytas visas ABClean Darbo saugos taisyklių tekstas 6 Europos kalbomis: anglų, ispanų, italų, lenkų, lietuvių ir suomių.

Norėdami gauti išsamesnę informaciją apie šį projektą ir mokymo kursus, kreipkitės į Jūsų ABClean nacionalinio padalinio vietinį punktą:

VšĮ Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras

Mokymo organizavimo skyrius

Mokymų vadybininkė Diana Uborevičienė

registracija@mokymas.eu

Tel. +370 5 269 7369

Mob. + 370 646 20976

Tikimės, kad Jums patiks ABClean kursai!

ABCClean komanda

.....

abclean partners:

novotec

Isabel Dominguez

+34 96 136 61 65

Isabel.dominguez@novotec.es

equipo humano

Cécile Sauvage

+34 670 367 216

cecile.sauvage@fundacionequipo humano.es

Sergio Sghedoni

+39 040 26 02 203

segreteriaeara@gmail.com

Environmental Academy

Rita Callender

+44 191 493 7009

rita@environmental-academy.com

VILNIAUS
JERUZALĖS
DARBO RINKOS
MOKYMO CENTRAS

Andrius Šipkinas

+370 613 88716

a.sipkinas@mokymas.eu

NOFER INSTITUTE OF OCCUPATIONAL MEDICINE

Beata Świątkowska

+48 42 631 45 02

beata_sn@imp.lodz.pl

European Federation
of Building
and Woodworkers

EFBWW

+32 2 227 1044

info@efbh.be

Finnish Institute of
Occupational Health

Mikael Fingerroos

+358 30 4741

Mikael.Fingerroos@ttl.fi

TURINYS

Projekto santrauka	6-9
Geriausia Praktika	10-29
Dažniausiai užduodami klausimai	30-41
Kontroliniai sąrašai	42-47
Informacinis lapas	48-49
Užrašų knygelė	50-56

SANTRAUKA

Šis įvairius elementus apjungiantis kursų pristatymas supažindins Jus su ABClean kursų turinio registravimo ir prieigos suteikimo pagrindiniais nurodymais.

„ABClean“ projektas

„ABClean“ projektą didinamas informuotumas apie asbesto - žalingos sveikatai medžiagos, praeityje dažnai naudotos statyboje ir kitose pramonės srityse - žalą sveikatai ir aplinkai, bei siūlomas mokymas apie tai, kaip išvengti žalingo poveikio dirbant su asbesto turinčiomis medžiagomis. Projektą siūlomas požiūris, kad saugaus darbo procedūras – asbesto aptikimą, šalinimą, griovimą, asbesto atliekų tvarkymą, teisinės procedūras bei įsipareigojimus – turėtų atlikti ir darbdaviai ir darbuotojai kartu.

Projekto rezultatai:

- „ABClean“ kvalifikacijos standartas
- Inovatyvus nuotolinis mokymas, informuojantis apie įvairias su asbestu susijusias sritis.
- Saugesnio darbo rinkinys, kurį sveikatos, saugos ir aplinkosaugos vadovai arba statybinių priežiūrėtojai gali naudoti darbo vietose skaitydami paskaitas apie darbo su asbestu rizikas.

„ABClean“ nuotolinio mokymo programa

Nuotolinio mokymo programa suteiks sveikatos, saugos ir aplinkosaugos vadovams arba statybinių priežiūrėtojams 4 lygio EKS kvalifikaciją. Programą sudaro lengvai bet kuriuo metu interneto pagalba pasiekiami trumpi moduliai:

Modulis 1 - Įžanga. Medžiagų bei pavojų identifikavimas darbo vietoje

Modulis 2 - Asbesto reglamentavimas Europos Sąjungoje

Modulis 3 - Asbesto turinčių medžiagų identifikavimas

Modulis 4 - Pavojaus identifikavimas ir rizikos vertinimas

Modulis 5 - Saugaus darbo praktika

Modulis 6 - Valymo, nukenksminimo ir atliekų tvarkymo praktika

Modulis 7 - Mokymų, informavimo ir komunikacijos poreikiai

Programa yra patogi naudoti bei apjungia interaktyvius užsiėmimus, socialinius tyrimus bei vaizdo įrašus. Užbaigusios(ę) visus nuotolinio mokymosi modulius besimokančiosios(tieji) gaus kompetenciją patvirtinantį sertifikatą.

Saugesnio darbo rinkinys

Saugesnio darbo rinkinys – tai mokymo įrankių komplektas, kurį sveikatos, saugos ir aplinkosaugos vadovai ar statybvietės prižiūrėtojai gali naudoti darbo vietose skaitydami paskaitas apie darbą su asbestu. Darbo rinkinio sudėtis:

- Dažnai užduodami klausimai (DUK)
- Geriausios praktikos pavyzdžiai
- Plakatai, skirti pakabinti darbo vietoje
- Kontroliniai sąrašai, padedantys darbuotojams įvairiuose asbesto valdymo cikluose bei identifikuojant riziką sveikatai ir aplinkai

GERIAUSIA PRAKTIKA

Šiame skyriuje rasite geriausias asbesto tvarkymo praktikos pavyzdžius. Šie atskirai nagrinėjami atvejai turi įkvėpti Jus šios medžiagos mokymuisi bei idėjų ir problemų, su kuriomis susiduriate, sprendimų paieškai.

1. Darbo su asbestu arba jo gaminiais darbininkų ir darbų vadovų formalus mokymas Lietuvos Respublikoje

**VILNIAUS
JERUZALĖS
DARBO RINKOS
MOKYMO CENTRAS**

1.1. Darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais, mokymo programa, programos kodas 260058204

Kas moko?

- VŠĮ „Šiaulių regiono plėtros agentūra“.
- VŠĮ Respublikinis energetikų mokymo centras.
- VŠĮ Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras.
- UAB Kita kompetencija.

Mokymo programos apibūdinimas: Darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais, mokymo programa skirta įmonių, kuriose naudojamas asbestas arba jo gaminiai darbininkų, turinčių darbinę kvalifikaciją, mokymui saugiai dirbti su asbestu arba jo gaminiais ir teisingai tvarkyti atliekas.

Mokymo programa susideda iš teorinio mokymo (28 val.), praktinio mokymo (8 val.) bei baigiamojo vertinimo (4 val.) dalių.

Baigusiam darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais mokymą, asmeniui išduodamas formalus pažymėjimas su įrašu: gali dirbti su asbestu arba jo gaminiais.

Nuoroda į mokymo programą: <http://www.aikos.ipc.lt/aikos/programos.htm?m=program&a=displayItem&id=260058204>

Statistikos duomenys apie parengtus darbininkus, dirbančius su asbestu arba jo gaminiais, VŠĮ Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centre?

- 2011 m. parengti 7 asmenys pagal darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais, mokymo programą.
- 2012-2013 m. neparengtas nei vienas asmuo, pagal darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais, mokymo programą.
- 2014 m. parengti 5 asmenys pagal darbininko, dirbančio su asbestu arba jo gaminiais mokymo programą.

1.2. Darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymo programa, programos kodas 560058208

VILNIAUS JERUZALĖS DARBO RINKOS MOKYMO CENTRAS

Kas moko?

- VšĮ „Šiaulių regiono plėtros agentūra“.
- VšĮ Respublikinis energetikų mokymo centras.
- VšĮ Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras.
- UAB Kita kompetencija.

Mokymo programos apibūdinimas:

Mokymo programa skirta asmenims, kurių darbo pobūdis susijęs su vadovavimu darbams. Tai darbai su asbestu arba jo gaminiais ir tvarkant atliekas, kurių metu sukeliamas pavojus žmogaus sveikatai ir aplinkai.

Mokymo programa susideda iš teorinio mokymo (30 val.), praktinio mokymo (6 val.) bei baigiamojo vertinimo (4 val.) dalių.

Baigusiam darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymą, asmeniui išduodamas formalus pažymėjimas su įrašu: gali dirbti darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovu.

Nuoroda į mokymo programą: <http://www.aikos.ipc.lt/aikos/programos.htm?m=program&a=displayItem&id=560058208>

Statistikos duomenys apie parengtus darbininkus, dirbančius su asbestu arba jo gaminiais, VšĮ Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centre?

- 2011 m. parengtas 1 asmuo pagal darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymo programą.
- 2012 m. neparengtas nei vienas asmuo pagal darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymo programą.
- 2013 m. parengti 7 asmenys pagal darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymo programą.
- 2014 m. parengti 2 asmenys pagal darbo su asbestu arba jo gaminiais vadovo mokymo programą.

2. Asbestinių stogų keitimo programa

Kas moko? Lietuvos Respublikos Žemės Ūkio Ministerija.

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Asbesto šalinimo programos 2015 apibūdinimas: Kaimo gyventojai, norintys pasikeisti asbesto stogus, nuo 2015 m. kovo 2 d. iki 2015 m. balandžio 30 d. Nacionalinei mokėjimo agentūrai (NMA) gali teikti paraiškas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (KPP) veiklą „Asbestinių stogų dangos keitimas“.

Pareiškėjas – kaimo gyventojas: Pagal veiklą „Asbestinių stogų dangos keitimas“ remiamas kaimo vietovėje esančių gyvenamųjų namų, priklausančių fiziniams asmenims, visos asbestinio stogo dangos pakeitimas.

Parama yra skirta projektams, įgyvendinamiems kaimo vietovėje, t.y. kaime, miestelyje ar mieste, kuriame gyvena ne daugiau kaip 6000 gyventojų. Norėdamas pasinaudoti parama, pareiškėjas turi užtikrinti, kad investicijos bus skirtos gyvenamajam namui, kuriame jis šiuo metu deklaruoja gyvenamąją vietą.

Tinkamos finansuoti išlaidos: Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto paramos lėšomis pagal veiklą „Asbestinių stogų dangos keitimas“ finansuojama iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Didžiausia paramos suma vienam projektui įgyvendinti negali viršyti 2 000 eurų (6 905,60 litų).

Tinkamoms finansuoti išlaidoms priskiriamos stogo keitimo medžiagų (stogo dangos), statybinių medžiagų, būtinų stogo dangai pakeisti, įsigijimo, asbestinių atliekų transportavimo iki šalinimo vietos ir jų

šalinimo paslaugų pirkimo, projekto viešinimo išlaidos. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad statybos darbai, taip pat stogą laikančiosios konstrukcijos, stogo šiltinimo medžiagos arba medžiagos termoizoliaciniam sluoksniui įrengti kompensuojamos nebus.

Stogo keitimui ir atsiskaitymui – metai: Patvirtinti projektai turi būti įgyvendinti per 12 mėnesių nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos. Paramos gavėjas, pasikeitęs asbesto stogą, įsipareigoja mažiausiai 5 metus nuo galutinio paramos lėšų išmokėjimo nekeisti (neparduoti ir kitaip neperleisti kitam asmeniui) gyvenamojo namo, kurio danga keičiama įgyvendinant projektą.

Nuoroda į mokymo programą: http://www.asbestuine.lt/asbesto_salinimo_programos_informacija/

3. Informavimas apie asbestinių stogų dangų keitimą

Kas informuoja? UAB „RUKKI LIETUVA“.

Gerosios praktikos apibūdinimas:

UAB „RUKKI LIETUVA“ savo internetiniame puslapyje teikia įvairią informaciją, susijusią su asbestinių stogų dangų keitimu, naujų stogo dangų įrengimu bei asbesto atliekų utilizavimu.

Įmonės internetiniame puslapyje pateikiama:

- Norminiai teisės aktai, reglamentuojantys darbą su asbestu arba jo gaminiais.
- Instrukcijos bei patarimai, kaip pakeisti seną šiferio stogo dangą naują. Pateikiami ne tik aprašymai, bet ir video medžiaga.
- Rekomendacijos, kaip utilizuoti asbesto arba jo gaminių atliekas.
- Aktualūs klausimai ir atsakymai apie su asbestu arba jo gaminiais susijusią veiklą.

Nuoroda į mokymo programą: http://www.ruukkistogas.lt/Asbesto-programa?src=gaw&gclid=CjoKEQjw3M6oBRDnnlywo5i287ABEiQAXRm7S7Sue7ldlbkWR7_XgvwYhoo25dr_JG3Uac4iu_mTs9oaAnVf8P8HAQ

4. Asbesto plaušelių identifikavimo, nustatymo ir poveikio prevencijos praktinės rekomendacijos

Kas informuoja? Biudžetinė įstaiga Higienos institutas.

Asbesto plaušelių identifikavimo, nustatymo ir poveikio prevencijos praktinių rekomendacijų apibūdinimas:

Higienos instituto Rizikos veiksnių tyrimo laboratorija, vadovaujantis darbo su asbestu nuostatais, parengė „Asbesto plaušelių identifikavimo, nustatymo ir poveikio prevencijos“ praktines rekomendacijas.

Šiose parengtose praktinėse rekomendacijose pateikta informacija apie asbestą, asbesto plaušelių identifikavimą, jų nustatymą aplinkoje, asbesto poveikio riziką, jos mažinimą ar šalinimą ir saugų darbą su asbestu.

Rekomendacijos naudingos darbdaviams, organizuojantiems darbus, darbuotojams, atliekantiems darbus su gaminiais, turinčiais savo sudėtyje asbesto, ir fiziniams asmenims, vykdančioms asbestcemenčio medžiagų priežiūrą ar šalinimą.

Higienos instituto rizikos veiksnių tyrimo laboratorija yra atskiras Higienos instituto padalinys, kurio pagrindinė veikla-cheminių ir fizikinių veiksnių aplinkoje nustatymas.

Laboratorija atlieka:

- asbesto ir kitų neorganinių plaušelių, įkvėpiamosios ir alveolinės frakcijų dulkių, lakiųjų organinių junginių, toksinių organinių ir neorganinių dujų aplinkoje ir sunkiųjų metalų žmogaus biologinėse terpėse bei kituose tiriamuosiuose objektuose tyrimus;
- nustato asbesto darinius plaučių audinyje;

- paima oro ėminius cheminių veiksnių keliamos rizikos įvertinimui;
- matuoja akustinį triukšmą, visą žmogaus kūną ir rankas veikiančią vibraciją, apšvietimą, šiluminę aplinką ir šiluminį komfortą, pramoninio dažnio elektrinius ir magnetinius laukus, kompiuterių ir videodisplėjų spinduliuotę, elektromagnetinę spinduliuotę ir elektrostatinį lauką;
- rengia ir įteisina standartines veiklos procedūras;
- kaupia ir analizuoja gautus tyrimų ir matavimų duomenis;
- praveda mokymus ir konsultuoja cheminių veiksnių identifikavimo ir nustatymo bei fizikinių veiksnių matavimo klausimais;
- dalyvauja pagal kompetenciją teisės aktų rengime.

Nuoroda į asbesto plaušelių identifikavimo, nustatymo ir poveikio prevencijos praktines rekomendacijas:

<http://www.hi.lt/images/asbesto%20prakt%20rekom2011.pdf>

5. Informacinio pobūdžio mokymų modulis apie asbestą, skirtas darbininkams, kurie gali atsitiktinai susidurti su asbestu renovavimo, griovimo, techninės priežiūros ar atliekų utilizavimo darbų metu

suva^{pro}

Sicher arbeiten

Kas moko? Suva draudimas nuo nelaimingų atsitikimų, Šveicarija.

Bendroji informacija: Atsižvel-

giant į tai, kad pastatuose vis dar yra dideli ir dažnai paslėpti asbesto kiekiai, darbininkai dažnai netyčia susiduria su asbestu, pavyzdžiui, renovavimo, griovimo, techninės priežiūros ar atliekų utilizavimo dar-

bų metu. Kadangi asbestas nebėra gaminamas, daugelis darbininkų, ypač jaunesnieji, dažnai nežino apie produktus, kurių sudėtyje yra asbesto, ir kur jų galima rasti. Kursas yra skirtas darbininkams, kurie gali susidurti su asbestu kasdienio darbo metu.

Aprašymas: Kursas buvo parengtas kaip modulis, skirtas profesinių mokyklų mokytojams ir įmonių instruktoriams, kaip mokomasis modulis mokiniams ir darbininkams. Jį sudaro:

- PowerPoint prezentacija
- Bendrosios informacijos paketas, skirtas mokytojams/ instruktoriams
- Mokomasis paketas, skirtas mokiniams/ darbininkams

- Kursui skirtos priemonės, pvz., dalomoji medžiaga, su asbestu susijusios publikacijos

- Susiję punktai

Paskaitos trukmė yra tarp 60 - 90 min.

Kurso tikslas yra apmokyti darbininkus, kad jie gebėtų:

- Atpažinti asbestą

- Tinkamai įvertinti riziką

- Saugiai atlikti savo darbą, jei jo metu gali būti išskiriami asbesto plaušeliai.

Išvada: Dėl asbesto paplitimo reikalingi įvairių lygių įgūdžiai, atsižvelgiant į su asbestu susijusių darbų, kurių reikalaujama iš darbuotojo, tikimybę ir tipą. Tokie ištekliai kaip „Mokomasis skyrius: asbesto keliami pavojai“ suteikia pagrindinių žinių, kaip elgtis su asbestu, bet jas būtina papildyti tolesniais mokymais ir su konkrečiu sektoriumi susijusia informacija.

Šaltiniai/ Nuorodos:

- Suva interneto svetainėje yra informacijos apie kursą ir kitų su asbestu susijusių veiklų ir išteklių serijas anglų, prancūzų, italų ir vokiečių kalba.

<http://www.suva.ch/startseite-suva/praevention-suva.htm>

- Kadangi tai yra pagrindinis informacinio pobūdžio kursas apie asbestą, skirtas visiems darbininkams, kurie gali susidurti su asbestu kasdienio darbo metu, todėl jame trūksta informacijos ir mokymų apie konkretų sektorių. Siekdama spęsti įvairias su skirtingomis profesijomis susijusias problemas, Suva siūlo daugybę su konkrečiu sektoriumi susijusių publikacijų, kurias galima atsisiųsti arba užsisakyti nemokamai.

<http://www.suva.ch/startseite-suva/praevention-suva/arbeit-suva/branchenspezifische-publikationen-suva.htm>

- Suva taip pat sukūrė virtualų „asbestinį namą“, kuris gali būti naudinga priemonė, padedanti atpažinti vietas gyvenamuosiuose namuose, kuriose gali būti asbesto turinčių produktų.

<http://www.suva.ch/startseite-suva/praevention-suva/arbeit-suva/asbest-suva.htm#/asbesthaus/house>

6. Informacinė brošiūra apie asbestą

Kas parengė? CNAC/NAVb (Nacionalinis saugos ir sveikatos apsaugos statybose veiklos komitetas), Belgija

Bendroji informacija: CNAC/NAVb yra statybų sektoriaus prevencinis institutas, jo pagrindinė misija yra skatinti darbininkų gerovę darbo vietoje. CNAC/NAVb yra atviras įmonėms ir Belgijos darbininkams, norintiems prisidėti prie nelaimingų atsitikimų darbe ir ligų statybose prevencijos. Jo veikla apima tyrimus, mokymus, specifines kampanijas ir publikacijas, tokias kaip „asbestas ir pluoštiniai pakaitalai“.

Aprašymas: Brošiūrą prancūzų ir olandų kalba (60 psl.) galima nemokamai atsisiųsti arba užsisakyti. Joje pateikta išsami informacija su iliustruotais pavyzdžiais, skirta informuoti darbininkus apie asbesto keliamą pavojų ir kaip saugiai su juo elgtis. Brošiūroje pateikta informacija apie pakaitines medžiagas ir veiksmų eigą ligos atveju.

Brošiūroje yra:

- Skirtingų asbesto tipų aprašymas
- Pavyzdžiai, kur galima rasti asbesto
- Informacija darbininkams, susiduriantiems su asbestu
- Poveikis sveikatai ir informacija apie profesines ligas
- Įstatymuose numatytos ir praktinės prevencijos priemonės (pvz., poveikio limitai, rizikos vertinimas, darbų planas, asmeninė apsaugos įranga)

- Pakaitinės medžiagos, įskaitant su jomis siejamus pavojus sveikatai
- Veiksmų eiga ligos atveju

Brošiūroje techninė informacija pateikiama, apibūdinant ir paaiškinant įstatymuose numatytus ir praktinius minėtųjų sričių aspektus, pateiktą informaciją iliustruojant paveikslėliais ir grafikais.

Išvada: Brošiūroje pateikiama išsami ir lengvai prieinama informacija ir apie teisinius, ir apie praktinius aspektus, įskaitant priedus su rekomendacijomis dėl specifinės veiklos. Tai yra naudinga orientacinė priemonė darbdaviams ir darbininkams, tačiau tai nėra atskiras mokymų pakaitalas.

Šaltiniai/ Nuorodos:

- CNAC/NAVB interneto svetainė bei publikacijos yra pateiktos dviem kalbomis: prancūzų ir olandų

<http://cnac.constructiv.be/>

- Publikaciją „Asbestas ir pluoštiniai pakaitalai“ bei kitas publikacijas galite nemokamai rasti interneto svetainėje

http://cnac.constructiv.be/fr/infos_bien-etre/publications/chercher/detail.aspx?id=%7b07b5372c-bfoe-4093-9be3-24bf297f7039%7d

7. Europos Komisijos rekomendacijos darbui su asbesto turinčiomis medžiagomis

Kas rengia? Tai Europos Komisijos projektas, kurį įgyvendina dvi Vokietijos organizacijos: GVG e.V. (Gesellschaft für Versicherungswissenschaft und -gestaltung e.V.) ir GSU mbh (Gesellschaft für Sicherheit und Umwelttechnik mbh).

Bendroji informacija – Publikacija buvo Europos Bendrijos programos, skirtos darbui ir socialiniam solidarumui (2007-2013), vadinamos PROGRESS, dalis, sudaranti finansinę priemonę, remiančią ES politikos plėtrą ir koordinavimą šiose penkiose srityse:

- Darbas
- Socialinė įtrauktis ir socialinė apsauga
- Darbo sąlygos
- Kova su diskriminacija
- Lyčių lygybė

Aprašymas – Asbestas buvo naudotas visose šalyse narėse, todėl tai yra visos ES problema. Atsižvelgdama į tai, Europos Komisija išleido Rekomendacijas darbui su asbesto turinčiomis medžiagomis. Rekomendacijose nėra numatytas aiškus skirtumas tarp profesionalių darbininkų, atliekančių asbesto šalinimo darbus, ir žmonių, kurie susiduria su asbestu griovimo, renovavimo ar techninės priežiūros darbų atlikimo metu. Pagrindinė tikslinė grupė yra profesionalūs darbininkai, atliekantys asbesto šalinimo darbus, tuo tarpu specifiniai kiti darbininkų, kurie savo darbo metu netyčia gali susidurti su asbestu, poreikiai menkai pripažinti. Vis dėlto, publikacijoje yra nagrinėjami pavojai, su kuriais susiduria privatūs asmenys, kuriuos asbestas gali paveikti pačių atliekamo namų remonto metu. Rekomendacijose taip pat yra geriausios praktikos pavyzdžių iš Bulgarijos, Prancūzijos, Vokietijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės, įskaitant geriausios kompensavimo aukoms praktikos pavyzdžius.

Išvada: Gera bendro pobūdžio darbo su produktais, kurių sudėtyje yra asbesto, apžvalga, tačiau yra trūkumas: linija tarp profesionalių darbininkų, atliekančių asbesto šalinimo darbus, ir žmonių, kurie netyčia susiduria su asbestu, prižiūredami specialius pastarosios grupės poreikius, yra labai neryški.

Šaltiniai/ Nuorodos:

- Dokumentą galite rasti čia:

ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7478&langId=en

- Projektą įgyvendinusios organizacijos:

GVG e.V. <http://gvv.org/> ir GSU mbH <http://www.gsu.de/>

8. Vadovas, skirtas darbininkams, dirbantiems perdirbimo bei atliekų surinkimo ir šalinimo sektoriuje, kad šie gebėtų atpažinti atliekas, kurių sudėtyje yra asbesto, įvertinti pavojus ir imtis atitinkamų veiksmų.

Kas parengė? Suva draudimas nuo nelaimingų atsitikimų, Šveicarija

Bendroji informacija: Didelius asbesto kiekius vis dar galima rasti visoje Europoje, o kai pastatus, kuriuose yra asbesto, prireikia renovuoti arba kai produktai, kuriuose yra asbesto, pasieka savo eksploatavimo laikotarpio pabaigą, juos nuėmus jie ir toliau kelia pavojų sveikatai, ypač darbininkams, tvarkantiems atliekas tam, kad jas būtų galima perdirbti, taippatsurenkantiems ir utilizuojantiems atliekas. Kadangi jau

gali būti sunku atpažinti asbestą techninio aptarnavimo, renovavimo ar griovimo darbų metu, poveikio rizika gali padidėti atliekų sektoriuje, kur produktai ir medžiagos iš skirtingų šaltinių yra maišomos ir dažnai pažeidžiamos, o dėl to išsiskiria asbesto skaidulos. Tai ypač taikoma tiems atvejams, kai asbesto turinčios atliekos jų utilizavimo metu nėra atpažįstamos kaip asbesto turinčios atliekos. Be to, svarbu, kad tame sektoriuje dirbantys darbininkai pasirūpintų, kad perdirbimo metu asbestas nepatektų į naujus produktus.

Aprašymas: Pagrindinis dėmesys vadove yra skiriamas su konkrečiu sektoriumi susijusiems patarimams, tačiau jame taip pat yra pateikiama ir pagrindinė bendra informacija, tokia kaip pavojai sveikatai ir teisiniai aspektai. Vadovas yra išsamiai paruoštas pagal „šviesoforo“ sistemą, pagal kurią nustatomas skirtingų produktų ir veiklos pavojaus laipsnis. Jame yra pateikta produktų grupių, kurių sudėtyje yra arba nėra asbes-

to, apžvalga, prieš pateikiant detalią informaciją apie specifines atliekų kategorijas, tokias kaip:

- Buitiniai produktai, skalbimo mašinos, viryklės ir naktiniai šildytuvai
- Stogo čerpės, kanalizacijos vamzdžiai ir vazonai
- Techninių įrenginių, tokių kaip šildymo katilai ir talpyklos, izoliacija
- Dažai, lakas ir danga
- Mediniai langų rėmai
- Transporto priemonių dalys, tokios kaip stabdžiai

Detali informacija dėl atpažinimo ir instrukcijos, kokių veiksmų derėtų imtis, taip pat yra papildytos daugybe produktų/ medžiagų iliustracijų, parodančių, kaip jos atrodo pradinėje būsenoje jų buvimo vietoje. Darbinė veikla yra suskirstyta į tokias kategorijas, kartu su atitinkamomis apsauginėmis priemonėmis pagal „šviesoforo“ principą:

- Apžiūra atvykus (žalia, nedidelis pavojus)
- Bendro pobūdžio darbas (oranžinė, vidutinis pavojus)
- Atskirų elementų, kurių sudėtyje gali būti asbesto, rūšiavimas (oranžinė, vidutinis pavojus)
- Tvarkymas (oranžinė, vidutinis pavojus)
- Valymas (oranžinė, vidutinis pavojus)
- Išmontavimas (raudona, didelis pavojus)

Kai yra įtariama, jog produkto sudėtyje yra medžiagų, kurios kelia pavo-

jų darbininkų sveikatai, būtina informuoti darbdavį, atsakingą už rizikos vertinimą ir atitinkamų apsauginių priemonių taikymą.

Išvada: Geras konkrečiam sektoriui pritaikyto vadovo pavyzdys.

Šaltiniai/ Nuorodos:

- Suva interneto svetainėje yra informacijos apie kursą ir kitų su asbestu susijusių veiklų ir išteklių serijas anglų, prancūzų, italų ir vokiečių kalba.

<http://www.suva.ch/startseite-suva/praevention-suva.htm>

- Suva siūlo visą su specifiniu sektoriumi susijusių publikacijų seriją, kurią galima nemokamai atsisiųsti arba užsisakyti.

<http://www.suva.ch/startseite-suva/praevention-suva/arbeit-suva/branchenspezifische-publikationen-suva.htm>

DUK

Šiame skyriuje bandoma atsakyti į kai kuriuos mūsų ekspertų nustatytus su asbesto tvarkymu susijusius dažniausiai užduodamus klausimus.

„ABClean“ dažnai užduodami klausimai (DUK)

1. Kaip atpažinti asbesto turinčius produktus valymo, atnaujinimo, griovimo arba ardymo darbų metu? Kuriuose pastatuose randama asbesto atsižvelgiant į jų pastatymo datą?

Visose verslo patalpose turi būti laikomas asbesto lokacijų registras – atsižvelkite į jį prieš pradėdami darbus.

Ypatingo atsargumo reikia laikytis dirbant pastatuose pastatytuose nuo 1950-ųjų metų antros pusės iki 1980-ųjų metų.

Asbesto mažai tikėtina rasti pastatuose pastatytuose po 2000-ųjų metų.

Gyvenamosios, pramoninės ir komercinės paskirties nekilnojamojo turto patalpose asbesto gali pasitaikyti šiose srityse:

viduje:

- purškiama asbesto danga ant lubų, sienų, sijų ir kolonų
- asbesto cemento vandens rezervuarai
- boilerių ir vamzdyno apkalimai ir izoliacijos plokštės
- lino sandarikliai, tarpikliai, popierius ant boilerių ir t. t.
- izoliacinės lubų plokštės, pertvaros, priešgaisrinės durys
- tekstūrinė dekoratyvinė danga ant lubų
- grindų vinilo plytelės

išorėje:

- cemento stogai, stoglatakiai, stogvamzdžiai, sofitai, stogo čerpės
- dūmtraukių ir kaminų vamzdžiai
- asbesto gali būti surenkamų namų, sandėlių ir pramoninių pastatų sienose ir stoguose
- linoleumo grindys
- grindų vinilo plytelės

Gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto patalpose
asbesto taip pat gali pasitaikyti šiose srityse

viduje:

- vonios plokštės, tualetų sėdynės ir vandens bakai
- saugiklių dėžės aptaisai
- ugniai atsparios durys
- ventiliacijos spintelės izoliacija
- židiniai ir krosnys
- langų plokštės / dekoratyvinės langų plokštės
- ugniai atsparūs lubų apmušimai ir garažų sienos
- elektros instaliacijos izoliacija
- linoleumo grindys
- grindų vinilo plytelės

išorėje:

- kartoninės stogų dengiamosios medžiagos
- asbesto cemento stogai
- stogo čerpės

- Asbesto cemento plokštės neatlaiko svorio – nelipkite ant jų

- Asbesto mažai tikėtina rasti pastatuose pastatytuose po 2000-ųjų metų.

2. Kaip atpažinti asbesto turinčius produktus valymo, atnaujinimo, griovimo arba ardymo darbų metu? Kuriuose pastatuose randama asbesto atsižvelgiant į jų pastatymo datą?

Šlifuojant, trupinant ir pjaunant sukeliami daug dulkių, todėl prieš pradedant darbus medžiagas reikia sudrėkinti; jei manote, kad produktuose gali būti asbesto, naudokite tinkamą apsauginę aprangą ir AAP.

3. Ar pavojinga asbesto turinčius produktus pjauti, laužyti arba kitaip juos trikdyti?

Pjaunant, laužant arba kitaip trikdamas asbesto turinčius produktus ore pasklinda didelis kiekis asbesto skaidulų ir aplinka tampa ypač pavojinga. Tokių veiksmų reikėtų vengti, o panašius darbus, laikantis atitinkamų atsargumo priemonių, gali atlikti tik profesionalios asbesto šalinimo bendrovės.

Pjaunant, laužant arba kitaip trikdamas asbesto turinčius produktus ore pasklinda didelis kiekis dulkių, todėl prieš dirbant medžiagas reikia apipurkšti sandarinimo medžiaga, sudrėkinti ir / arba atlaisvinti ištraukiant varžtus; dėvėkite tinkamą apsauginę aprangą ir AAP.

Įrankiuose turi būti įtaisytos dulkių kaupimo sistemos. Visada dėvėkite atitinkamą apsauginę aprangą ir asmenines apsaugos priemones. Baigę darbus tinkamai išvalykite ir nukensminkite darbovietę, sudėkite asbesto turinčias atliekas į sandarius kontenerius ir perduokite juos pavojingas atliekas priimantiems patvirtintiems atliekų šalinimo sąvartynams.

Darbas turi būti suplanuotas taip, kad bet kokias asbesto turinčias medžiagas būtų galima pašalinti jas kuo mažiau pažeidžiant, o geriausia – pašalinti vientisas.

4. Kokį pavojų asbesto poveikis kelia mano sveikatai ir kitiems, įskaitant mano šeimą? Ar jį pavojinga liesti, laikyti rankose arba įkvėpti? Ar pavojinga valgyti, gerti arba rūkyti esant šalia asbesto?

Įkvėpus ir prarijus asbesto dulkių ir skaidulų tai gali sukelti su asbesto poveikiu susijusią ligą. Pagrindinė priežastis, kodėl suserga su asbestu nedirbantys asmenys – asbesto dulkių / skaidulų parsinešimas namo. Pageidautina dėvėti vienkartinius drabužius, o specdrabužių skalbimą turi atlikti valymo specialistai, naudojantys atitinkamas nuotekų filtravimo sistemas. Niekada nesineškite drabužių namo ir

niekada nenaudokite namų skalbimo mašinos.

Darbuotojai, kuriems buvo diagnozuotos su asbesto poveikiu susijusios ligos, turėtų stengtis nerūkyti – patikimi tyrimai rodo, kad rizika susirgti mirtinu mezoteliomos vėžiu asbesto poveikį patiriantiems asmenims, sergantiems su asbestu susijusia liga ir rūkantiems yra dvigubai didesnė.

5. Kaip turėčiau reaguoti, ką turėčiau informuoti, jei įtariu radęs asbesto? Kas asbestą gali pašalinti?

Nedelsdami sustabdykite darbus, patarkite darbų vadovams kreiptis profesionalios pagalbos ir suorganizuokite įtartinos medžiagos analizę. Asbesto šalinimą arba sandarinimą visada turi atlikti privalomą parengimą ir saugią įrangą turinčios specializuotos bendrovės.

6. Ar yra saugus būdas atskirti asbesto turinčius produktus nuo saugių produktų?

Produktai ir medžiagos, kurių sudėtyje, atlikus tyrimus, paaiškėjo esant asbesto, turi būti pažymėti įspėjamosiomis etiketėmis ir ženklais. Asbestą atpažinti apžiūros būdu gali būti labai sudėtinga.

Asbestas dažnai maišomas su kitomis medžiagomis, todėl jį aptikti yra sunku. Pavyzdžiui, asbesto cemento produktų sudėtyje gali būti 5 % – 20 % asbesto sumaišyto su cementu.

Net patyrusiems darbuotojams atpažinti asbestą apžiūros būdu yra sudėtinga.

7. Kokius darbus atlikti saugu po asbesto identifikavimo? Kokiais atvejais turėčiau pasitelkti išorinės specializuotos asbesto tvarkymo

ir šalinimo bendrovės teikiamas paslaugas?

Nesurišto izoliacijos užpildo, stogų čerpių, purškiamų dangų, vamzdžių apkalimų ir t. t. šalinimą ir nuolaužų arba medžiagų po gaisro, potvynio arba vandens nuotekų tvarkymą visuomet turi atlikti licencijuoti specialistai-rangovai.

Saugiai dirbti šalia asbesto galima tuomet, jei darbo proceso metu asbesto turintys produktai yra sandarinami, nesmulkinami (išlieka vientisi) ir netrikdomi.

8. Kokią apsauginę įrangą būtina naudoti dirbant su asbestu? Kas atsakingas už jos tiekimą?

Naudokite atitinkamą vienkartinę įrangą. Specdrabužiai, priglundančios veido kaukės ir kvėpavimo įranga turi būti „nepralaidi asbesto skaiduloms ir dulkėms“.

Visa darbine apsaugine apranga ir įranga turi aprūpinti darbdaviai.

9. Kokie mano, kaip darbuotojo, įsipareigojimai? Darbų vadovo? Darbdavio? Kokia mano, kaip informavimo apie asbesto poveikį specialisto, funkcija?

Darbdavys turi užtikrinti, kad darbuotojams dirbant nekiltų pavojus ir yra atsakingas už asbesto keliamo pavojaus sumažinimą bei saugaus darbo plano sudarymą.

Informavimo apie asbesto poveikį specialistai turi dalyvauti darbo proceso pradžioje ir užtikrinti, kad prieš pradedant darbus darbuotojams būtų suteikti su asbestu susijusio informuotumo ir saugos apmokymai, kad būtų įgyvendintas saugaus darbo planas ir užtikrintas statybvietėje dirbančių darbuotojų saugumas. Informavimo apie asbesto poveikį specialistas neatstoja

egzistuojančių struktūrų, pvz., DSS atstovų, ir turi dirbti remdamasis įsteigtų institucijų, tokių kaip DSS atstovų, darbo tarybų ir kitų darbuotojų atstovų ar vietos profsąjungų atstovų praktikuojama tvarka.

Darbuotojai privalo pranešti apie atrastus pavojus arba pastebėtą riziką.

Jei darbas kelia rimtą pavojų dirbančiojo arba kitų darbuotojų gyvybei arba sveikatai, darbuotojas turi teisę tokio darbo atsisakyti.

10. Kaip tvarkyti asbesto turinčias atliekas?

Valymą atlikti bus lengviau, jei darbo sritis uždengsite plastikine plėvele. Tvarkykitės dirbdami – nekaupkite atliekų darbo vietoje. Nuo įrankių ir paviršių drėgna šluoste nuvalykite dulkes ir skaidulas.

Visas atliekas, įskaitant darbinę aprangą, sudėkite į dvigubus maišus, apklijuokite lipnia juosta ir pažymėkite. Išmeskite kaip pavojingas atliekas licencijuotame atliekų sąvartyne.

Didelės apimties atliekas geriau laikyti ir gabenti į atliekų sąvartynus sandariuose konteneriuose.

11. Kurios valdžios institucijos yra atsakingos už darbuotojų apsaugą nuo asbesto? Į ką reikėtų kreiptis norint gauti informacijos apie atitinkamus įstatymus, teises ir įsipareigojimus?

Priklausomai nuo šalies vietinės, regioninės arba nacionalinės darbo inspekcijos arba darbuotojų sveikatos ir saugos institucijų, aktualios informacijos gali suteikti Jūsų profsąjunga.

Pavyzdžiui, Suomijoje darbdavys privalo užtikrinti, kad darbo metu darbuotojams nekiltų pavojus ir yra atsakingas už asbesto keliamos

rizikos sumažinimą.

Per pranešimus perduodantį darbuotoją ir DSS atstovą darbdavys turi pranešti, kokių priemonių buvo imtasi arba bus imtasi susiklosčius tokioms aplinkybėms, kaip, pavyzdžiui, pastate aptikus asbesto.

Jei savo darbo vietoje rasite asbesto – sustabdykite darbus. Pavyzdžiui, Suomijoje, jei darbas kelia rimtą pavojų dirbančiojo arba kitų darbuotojų gyvybei arba sveikatai, darbuotojas turi teisę tokio darbo atsisakyti. Tiek Darbuotojų sveikatos ir saugos aktu (DSS aktas), tiek Įdarbinimo sutarčių aktu darbuotojų reikalaujama pranešti apie bet kokias pastebėtas pavojingas arba rizikingas darbo sąlygas. DSS aktu darbuotojams taip pat priskiriama pareiga, kai tai įmanoma, tokius pastebėtus akivaizdų pavojų keliančius gedimus ir defektus nedelsiant pataisyti.

Visų pirma reikia susisiekti su vietos Statybininkų sąjungos atstovu. Jis / ji pasakys ką daryti toliau ir padės susisiekti su valdžios institucijomis. Pavyzdžiui, Suomijoje galima susisiekti su Darbuotojų sveikatos ir saugos administracija. DSS inspektoriai suteikia informacijos apie teises ir įstatymus, o inspektoriai pateikia pranešimus policijos įstaigoms.

12. Jei manau, kad man gali grėsti pavojus susirgti su asbesto poveikiu susijusia liga, kokios yra mano galimybės gydymo ir kompensacijos atžvilgiu?

Situacija kiekvienoje šalyje skiriasi, tačiau asbesto poveikį patiriantiems darbuotojams patartina registruoti savo darbo istoriją kartu su daktaru, profsąjunga ir teisiniais patarėjais, kad ateityje susirgus su asbesto poveikiu susijusia liga galima būtų atsekti ligos kilmę.

Nuo patirto asbesto poveikio iki sukeltų ligų pasireiškimo gali praeiti dešimtmečiai. Asbesto atveju priežastingumas nustatomas pagal poveikio mastą ir trukmę bei ligos rūšį.

Reikia patikrinti darbo istoriją. Jei įtariama, kad simptomai pasireiškia dėl anksčiau patirto asbesto poveikio, problemą reikia aptarti su šį atvejį tvarkančiu daktaru. Daktaras įvertins patirto poveikio apimtį ir atliks privalomus tyrimus galimai simptomų pasireiškimo priežastiai nustatyti. Jei daktaras įtaria, kad tai – profesinė liga, jis arba ji parengs medicininę pažymą draudimo bendrovei. Ši pažyma bus išsiųsta draudimo bendrovei, pasamdytai darbovietės, kurioje darbuotojas pastaruoju metu patyrė asbesto poveikį.

Asbesto poveikį patyrę darbuotojai toliau turi patys organizuoti tolesnius savo veiksmus. Svarbu užtikrinti, kad žmonės žinotų, kaip patiems stebėti savo būklę. Rekomenduojama, kad profesinės sveikatos priežiūros paslaugų tiekėjai suteiktų konsultacijas asbesto poveikį patyrusiems žmonėms ir paskirtų prižiūrėtoją su raštu pateiktomis tolesnių veiksmų instrukcijomis. Sveikatos tikrinimas priklauso nuo asbesto poveikio rūšies ir aktualios ligos.

Periodiški profesinės sveikatos patikrinimai po patirto asbesto poveikio organizuojami remiantis daktaro tyrimais ir nurodymais. Išsiaiškinkite, ar liga gali būti kompensuojama kaip profesinė liga (profesinis asbesto poveikis). Norėdami gauti patvirtinimą, ar svarstoma liga yra profesinė, pasirūpinkite, kad universitetinė ligoninė, arba, jei tai vyksta Suomijoje, Suomijos profesinės sveikatos institucija, atliktų adekvatų medicininį patikrinimą ir sudarytų tikslią poveikio ataskaitą. Elektroninę medicininę pažymą ir darbo istoriją pateikite draudimo bendrovei. Šiuo klausimu draudimo bendrovės priimtas sprendimas suteikia teisę pateikti apeliacinį skundą.

Kompensacija iš draudimo bendrovės. Jei gavote sprendimą, tačiau reikia daugiau informacijos, galite susisiekti su draudimo bendrove. Apeliacinį skundą turite teisę pateikti ir dėl sprendimo. Apeliacinio skundo sudarymo instrukcijos bus pateiktos kaip priedas prie sprendimo. Jei būtina, taip pat galite susisiekti su savo profsąjunga arba profesinės sąjungos atstovu. Kompensacija už asbesto sukeltas ligas išmokama remiantis, pavyzdžiui, jei tai vyksta Suomijoje,

Nelaimingų atsitikimų darbe draudimo aktu. Kai kuriais atvejais, kitų įstatymų pagrindu, galima pateikti prašymą dėl papildomos kompensacijos.

Remiantis Nelaimingų atsitikimų darbe draudimo aktu, sveikatos priežiūros ir tyrimų mokesčiai, reabilitacija, dienpinigiai, negalios pašalpa, nelaimingų atsitikimų pašalpa bei maitintojo netekimo pensija ir laidojimo pašalpa yra išmokamos kaip kompensacija. Neribotos trukmės ar vertės sveikatos priežiūros išlaidos apmokamos tol, kol reikalingas gydymas. Prarastos pajamos gali būti kompensuojamos kaip dienpinigiai vieneriems metams nuo profesinės ligos paskelbimo. Po to kompensaciją už prarastas pajamas galima gauti kaip nelaimingų atsitikimų pašalpą. Tačiau su šia problema susiję darbuotojai pasireiškus pirmiesiems asbesto sukeltos profesinės ligos simptomams dažnai jau būna išėję į pensiją

13. Kur galėčiau rasti daugiau informacijos, patarimų?

Priklausomai nuo šalies vietinės, regioninės arba nacionalinės darbo inspekcijos arba darbuotojų sveikatos ir saugos institucijų, konsultaciją gali suteikti Jūsų profsąjunga, kuri taip pat gali padėti susisiekti su aktualia valdžios įstaiga. Europos Pavojingų darbų tinklas (www.ewhn.eu/links) taip pat yra informacijos šaltinis, turintis grupes keliose šalyse.

Kiti informacijos ištekliai apima darbuotojų sveikatos ir saugos konsultacijos centrus – Jungtinės karalystės kampanijos „UK Hazards Campaign“ (www.hazardscampaign.org.uk) žurnalas „Hazards Magazine“ turi informavimo apie asbestą ir viso pasaulio naujienų asbesto problematikos klausimais išteklių. Panašus informacijos šaltinis yra Tarptautinio asbesto uždraudimo sekretoriato (IBAS) interneto svetainė – naujienų ir žinių bazė (www.ibasecretariat.org).

Jungtinėje Karalystėje egzistuoja asbesto aukų paramos grupių tinklas, kuriame daugiausia savanoriai rengia kampanijas ir teikia

konsultacijas (www.asbestosforum.org.uk). Profesinės sveikatos ir saugos specialistų skyriai akademinėse institucijose.

Tokios organizacijos, kaip JK Britanijos Karališkosios visuomenės apsauga nuo nelaimingų atsitikimų (RoSPA); Britanijos saugumo taryba. Reikia prisiminti, kad tokios organizacijos yra prenumeruotojai, teikiantys paslaugas savo filialams, o profsąjungos retai kada būna bendrovių filialais. Jungtinėje Karalystėje specialistų konsultacijas, ypač sergantiesiems, teikia Britanijos plaučių fondas ir McMillan vėžio organizacija.

KONTROLINIAI SĄRAŠAI

Du kontroliniai sąrašai padės Jums atlikti pirmąjį
asbesto tvarkymo Jūsų darbo vietoje įvertinimą.

ASBESTO ATLIEKŲ TVARKYMO KONTROLINIS SĄRAŠAS

Būtinųjų priemonių įvertinimas			
Atliekant darbus	✓	✗	N/
Nuolat drėgnai valykite, neleiskite asbesto atliekoms susikaupti darbo vietoje	☐	☐	☐
Dažnai pašalinkite asbesto turinčias atliekas iš darbo zonos	☐	☐	☐
Asbesto atliekas laikinojo saugojimo vietoje laikykite tinkamai supakuotas ir pažymėtas atitinkama etikete	☐	☐	☐
Kasdien dulkių nekelenčiu siurbliu išvalykite visą darbo ir atliekų saugojimo zonos plotą	☐	☐	☐
Pakavimas	✓	✗	N/
Pakuoti visas atliekas, įskaitant darbo drabužius, panaudotas vienkartinės asmeninės apsaugos priemones, šluostes, rankšluosčius, užterštas medžiagas ir asbesto turinčią seną įrangą	☐	☐	☐
Pakuoti dvigubuose iš pakankamai patvarios pakavimo medžiagos pagamintuose maišuose (trapų asbestą)	☐	☐	☐
Naudokite tik naujus maišus	☐	☐	☐
Neperpildykite	☐	☐	☐
Užpildytą maišą nedelsiant sandariai užklijuokite juosta	☐	☐	☐
Pažymėkite etikete, kurioje nurodoma, kad pakuotėje yra asbestas	☐	☐	☐
Nuvalykite maišų išorę drėgna šluoste	☐	☐	☐
Netrapų asbestą nuleiskite nuo pastolių gerve ir saugokite uždarytuose konteneriuose.	☐	☐	☐

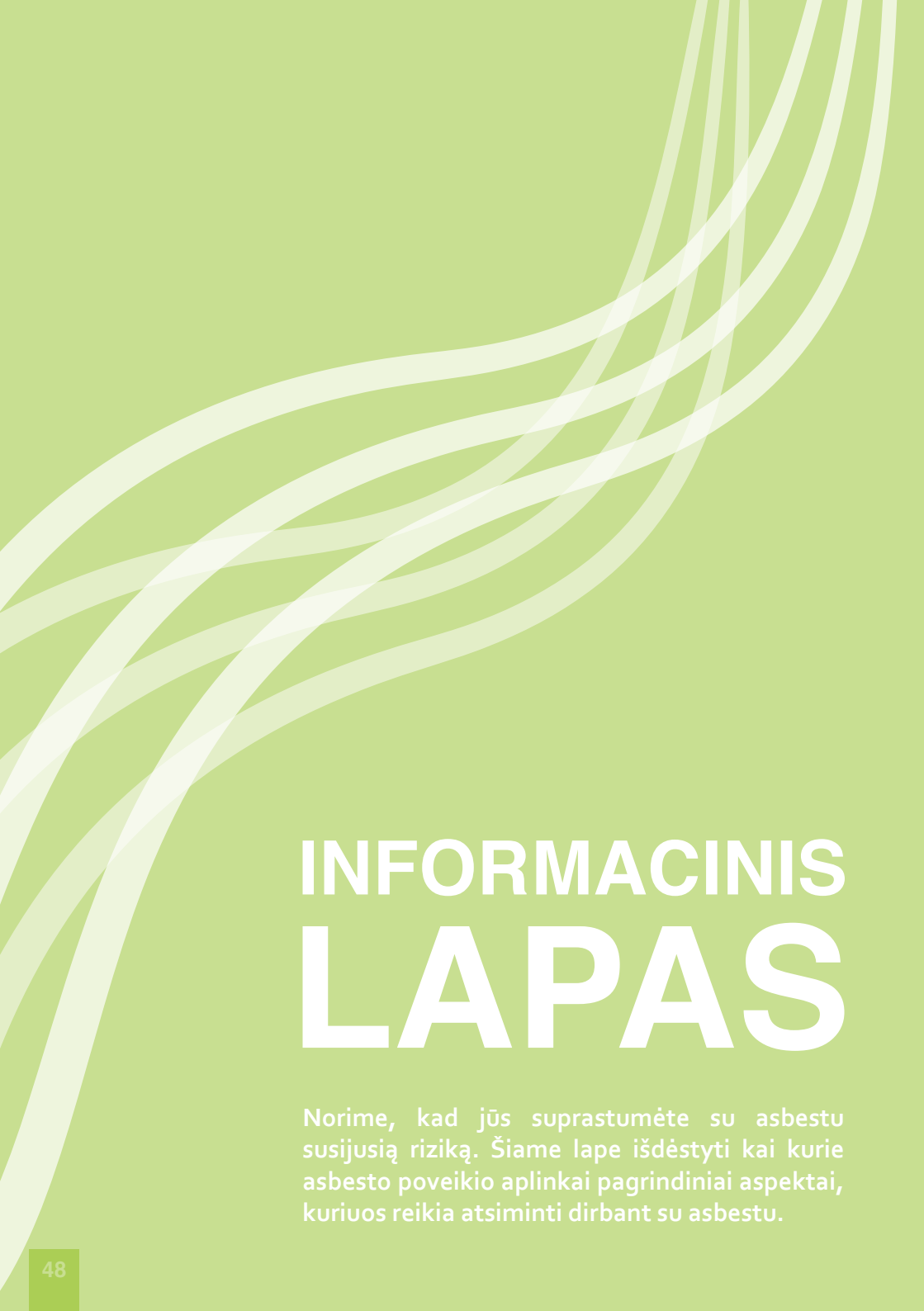
Saugojimas darbo vietoje	✓	✗	N/
Laikinam saugojimui naudokite nepralaidžius dulkėms konteinerius/statines/dėžes	☐	☐	☐
Užpildytą talpą visiškai uždenkite plastikine plėvele	☐	☐	☐
Didelius kiekius saugokite užrakinamame statybinių atliekų konteineryje, transporto priemonės priekaboje ar panašiam konteineryje; atliekos į atliekų surinkimo aikšteles vežamos uždaruose talpose	☐	☐	☐
Netrapios asbesto atliekos gali būti tiesiogiai kraunamos į statybinių atliekų konteinerį, transporto priemonės priekabą, jei talpos dugnas yra išklotas dviejų sluoksnių plastikine plėvele ir atliekos laikomos drėgnose sąlygose	☐	☐	☐
Talpą laikykite užrakintą saugioje nuo vandalizmo apsaugotoje vietoje, nuošaliai nuo pavojingų zonų, pvz. žaidimų aikštelių	☐	☐	☐
Vežimas ir galutinis šalinimas	✓	✗	N/
Šalinkite kaip pavojingas atliekas tik licencijuotose atliekų aikštelėse	☐	☐	☐
Užtikrinkite, kad visos asbesto atliekos yra visada tinkamai tvarkomos, supakuotos ir uždengtos siekiant išvengti asbesto plaušelių pasklidimo ir asbesto turinčių skysčių išsiliejimo į aplinką	☐	☐	☐
Asbesto turinčias atliekas gali tvarkyti tik apmokyti darbuotojai, laikantis pavojingų krovinių vežimo saugos taisyklių	☐	☐	☐
Patikrinkite, ar asbesto turinčių atliekų vežimą vykdančio asmens turi atitinkamą leidimą	☐	☐	☐
Užpildykite ir paruoškite vežimo dokumentus	☐	☐	☐
Būtina saugoti vežimo apskaitos ir kitus dokumentus	☐	☐	☐

Baigus darbą	✓	×	N/
Pažymėkite darbo vietoje esančias asbesto turinčias medžiagas etikete, jas prižiūrėkite ir stebėkite	☐	☐	☐
Saugote apskaitos ir kitus dokumentus, laikydamiesi nacionalinių valdžios institucijų nustatytos tvarkos	☐	☐	☐

DARBO SU ASBESTU KONTROLINIS SĄRAŠAS

Būtinųjų priemonių įvertinimas			
Pranešimas	✓	✗	N/
Apie planuojamus veiksmus pranešama kompetentingai institucijai	☐	☐	☐
Parengiama pasirengimo statybai ataskaita	☐	☐	☐
Darbuotojams suteikta pakankami informacijos ir jie tinkamai apmokyti	☐	☐	☐
Klientas atliko išankstinius tyrimus	☐	☐	☐
Klientas sudarė saugos ir sveikatos darbe priemonių planą	☐	☐	☐
Klientas paskyrė saugos koordinatorių	☐	☐	☐
Asmeninės apsaugos priemonės	✓	✗	N/
Aprūpinama rankų ir veido prausimosi įranga	☐	☐	☐
Įrengta nukenksminimo kamera (jei reikia)	☐	☐	☐
Aprūpinama tinkamomis asmeninės apsaugos priemonėmis:	☐	☐	☐
Nuo dulkių apsaugantys drabužiai	☐	☐	☐
Pirštinės	☐	☐	☐
Jei būtina, dėvėti respiratorių	☐	☐	☐
Sandariai priglundantys apsauginiai akiniai	☐	☐	☐
Nuolatinė darbuotojų, veikiamų asbesto, sveikatos patikra	☐	☐	☐

Pasirengimas darbui ir darbo zonos paruošimas	✓	✗	N/
Darbas su asbestu yra atliekamas kitu nei kiti darbai laiku ir atskirai nuo kitų darbų	☐	☐	☐
Darbo zona turi būti atskirta	☐	☐	☐
Darbo zona yra tinkamai pažymėta (darbas su asbestu/dulkės) ir apsaugota	☐	☐	☐
Pašaliniam asmenims draudžiama patekti į darbo zoną	☐	☐	☐
Tinkamos higienos procedūros: įskaitant prausimąsi ir persirengimą	☐	☐	☐
Darbo praktika	✓	✗	N/
Draudžiama rūkyti, gerti ir valgyti	☐	☐	☐
Prieš pradėdant darbą, nuo visų darbo zonos paviršių nuvalomos matomos dulkės bei pašalinamos galinčios turėti asbesto trapios medžiagos	☐	☐	☐
Parengtos ir vykdomos baigus darbą atliekamo valymo procedūros	☐	☐	☐
Sudrėkinti visas numatytas pašalinti, sutrupinti, supjaustyti ar kitokiu būdu išardyti asbesto turinčias medžiagas, siekiant kiek įmanoma sumažinti asbesto plaušelių patekimą į aplinką	☐	☐	☐
Nenaudoti didelių sūkių skaičiaus elektros įrankių	☐	☐	☐
Saugus asbesto turinčių atliekų tvarkymas visuose etapuose (žiūrėkite papildomą kontrolinį sąrašą)	☐	☐	☐

INFORMACINIS LAPAS

Norime, kad jūs suprastumėte su asbestu susijusią riziką. Šiame lape išdėstyti kai kurie asbesto poveikio aplinkai pagrindiniai aspektai, kuriuos reikia atsiminti dirbant su asbestu.

APLINKOS VERTINIMO KONTROLINIS SĄRAŠAS

Galimo poveikio vertinimas

Namų ūkis

Gali būti užteršti darbo drabužiai.

Asbesto turintys produktai (pvz. termosai) vis dar siūlomi rinkoje ir gali patekti į namų ūkį.

Savarankiškai namuose (mėgėjiškai) atliekami darbai – įvairios pastato dalys gali būti užterštos. Ar taikomos specialios atsargumo priemonės?

Netoliese vykdoma veikla

Atliekant pastatų ir infrastruktūros griovimą bei remontą asbesto plaušeliai gali patekti į aplinką.

Atliekant atliekų vežimą ir šalinimą gali būti teršiama aplinka.

Atliekant pastatų renovaciją siekiant padidinti pastatų energinį naudingumą dažnai naudojamos asbesto turinčios medžiagos.

Asbesto plaušelių atsiskyrimas vykdant techninės priežiūros ir remonto darbus.

Netinkamas nuotekų, naudotų plaušelių surišimui vykdant darbus, valymas sukelia aplinkos taršą.

Asbesto turinčių statybinių atliekų netinkamo pakavimo pasekmė yra aplinkos tarša.

Aplinka

Šalia neveikiančių gamyklų, gamybos procesuose naudojusį asbestą, esantys miestai ir gyvenvietės gali būti užteršti.

Netinkamai tvarkant asbesto turinčias atliekas į aplinką gali patekti plaušeliai.

Sertifikuotos atliekų šalinimo įmonės.

Viešojo naudojimo pastatai – pvz. mokyklos, sporto salės ar muziejai, priklausomai nuo jų statybos metų, gali būti užteršti asbestu.

UŽRAŠŲ KNYGELĖ

Skirkite truputį laiko įrašyti Jūsų pačių pasvarstymus bei šių kursų mokymosi pasiekimus. Tai Jums padės sutelkti mintis ir taikyti žinias praktikoje.

Blank lined paper with horizontal green dashed lines for writing.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys [pranešimas] atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Project No. 540447-LLP-1-2013-1-ES-LEONARDO-LMP